

Tabor

Prinesla sta darove sv. očetu, Vinko, brat kardinala Rodeta in Janez Kokalj, bratranec - rešenec iz taborišča smrti - Teharjev.

TABOR

7-9 • 2006

VSEBINA

Tone Krkovič - Vera Ban	97
Osamosvojitve ni združila vseh Slovencev	98
Sprenevedanje - dr. Ljubo Sirc	99
Uprli smo se nasilju - Po I. Žajdeli	101
Komentar - Po Dragu K. Ocvirku	104
Dolga je bila pot - Po I. Žajdeli	105
Vaške straže v Dolomitih - A. Svetina	107
Kraj trpljenja - Iz poročila I. Žajdele	110
Grčarice - Turjak	112
Edvard Kocbek - prof. dr. Angelos Baš	112
Teharski otroci - Ivan Ott	116
Zvezda večernica - Korošec	130
Dan upora - Ivan Glušič	132
Slovenski domobranci - Condor	133
Dolomitska izjava - A. Svetina	135
Ignac Meglič - 80-letnik	138
Odšli so - Jože Zupančič	140
Tri za lahko noč	143
Darovali so	144

Brigadir Tone Krkovič,
soustanovitelj in poveljnik
manevrske strukture
narodne zaščite ter bivši
poveljnik specialne
brigade Moris.

TONE KRKOVIČ

Nekje od zgoraj je v soju poletnega večera lila svetloba, podobna slapu, ki drvi po skalah navzdol z nepopisno močjo.

»Mirno«! se je glasilo povelje. Vzravnana postava z dvignjeno sabljo pred seboj, je v vojaškem jeziku poročala takratnemu predsedniku države, da je častna četa postrojena.

Tone Krkovič! Mož ki se je tisti večer kot poveljnik brigade Moris vpisal v zlato knjigo slovenske samostojnosti, junak, ki ni okleval, ko je šlo za obrambo domovine, za življenje vsakega izmed nas. Slavje, ki se je z nočjo prevesilo v krvavo jutro, je prešlo. Tonetova sablja pa je stala odločno dvignjena do današnjih dni.

Vsa Slovenija ga pozna, njegovo ime je povezano z dogodki, ki jih zgodovina ne bo mogla nikoli izbrisati, naj bo vihar okoli njega tak ali drugačen. Neprecenljive zasluge za narod Toneta Krkoviča so trajne.

Obujam spomine. Morda mi bo kdo očital sentimentalnost, drugi norost, ali zagledanost v večer, ko so bile »sanje dovoljene«. Ni mi mar pomislekov ne očitkov, kajti sanje so še vedno dovoljene, le da nekaterim vzbujajo slabo vest in nelagodje, ker se iz njih nočejo prebuditi v čas, ki ga namerno odklanjajo.

Žalostno je te dni brati nekatere slovenske medije, v katerih si posamezniki prizadevajo, da bi osramotili Krkovičevo ime, hkrati pa se zdi, da nekateri časniki prav tekmujejo med seboj, kdo bo na naslovnici uspešneje umazal njegovo podobo.

Sramotiti svoje ljudi, svoje junake, je žal postal »krik mode« za posameznike, ki verjetno sebe štejejo za elito družbe pisne ustvarjalnosti.

Umazanija se ne more zažreti v notranjost, s površja pa jo lahko odstraniš.

Srečno, Tone, in hvala Ti za vse!

Vera Ban, Ljubljana

Osamosvojitve ni združila vseh slovencev

Slovenija je praznovala 15. obletnico osamosvojitve. Letošnja obletnica je pripomogla, da smo se ponovno zavedali pomena slovenske vojske in takratnega zgodovinskega trenutka.

Da se nekateri politiki niso strinjali z osamosvojitvijo, vemo že dolgo. Degradacija brigadirja in svetovalca načelnika generalštaba, Toneta Krkoviča, pa kaže, da so tudi v slovenski vojski določeni krogi, ki skrbijo za razvrednotenje dogajanj v letih 1990 in 1991. Tudi ostali člani veteranov vojne za Slovenijo so deležni občasnega šikaniranja in poniževanja, najbolj odmeven in izrazit primer med njimi pa je Tone Krkovič.

Tako kot izpad Krkoviča iz igre pri izbiri novega načelnika generalštaba Slovenske vojske, zavedne Slovence moti tudi dejstvo, da se v slovenski vojski vse bolj uveljavljajo tisti vojaki in častniki, ki v prvih dneh agresije na Slovenijo niso prestopili na slovensko stran. Veliko je tudi takih jugonostalgikov, ki so iz enot jugo-armade prestopili k nam šele po končani vojni. Ti »nepogrešljivi strokovnjaki« iz beograjske šole se vzpenjajo po lestvici vojaškega napredovanja.

Primer zvestega Toneta Krkoviča dobesedno kliče po zakonski ureditvi takih nepravilnosti.

Tisti pripadniki JLA, ki v prvih dneh agresije na Slovenijo niso prestopili na slovensko stran, ne morejo imeti vodilnih funkcij v slovenski vojski.

*Ive A. Stanič
Kočevska reka*

Dr. Ljubo Sirc

Sprenevedanje

Kaj je dajalo slovenskim komunistom pravico, da so morili komuniste, ki so jih nacisti odpeljali v Dachau?

Komunisti poskušajo svoje zločine svetohtlinsko skriti za nacističnimi. Delajo se, kot da bi bili njihovi zločini odgovor na fašistično in ne na njihovo ideologijo.

Lenin in Stalin sta uvedla ubijanje kot sredstvo revolucije, ko še ni bilo nikjer nobenega fašista. Drugo Leninovo sredstvo v boju za oblast je bila njegova strategija in taktika – oblast partije, ko trdiš, da ti gre za nekaj drugega, ker je na ta način lažje pritegniti ljudi.

Lenin in Stalin sta kmetom obljubljala zemljo, da bi jih pridobila, nato pa sta jim zemljo vzela ob množičnem umiranju kmetov od lakote.

Celo v španski državljanski vojni Stalin ni dovolil, da bi se komunisti bojevali predvsem proti Francovim četam, ampak jih je poslal nad anarhiste, prvotne »zaveznike«, kljub nevarnosti, da bo Franco zmagal.

Končno je Stalin ukazal komunistom, naj podprejo Hitlerja, da je le

ta lahko začel vojno proti »imperialistom« in zasedel skoraj vso evropsko celino.

Zato je sprenevedanje o tem, kaj se je zgodilo med drugo svetovno vojno, popolnoma odveč. Dvomi so mogoči le, če komunisti popolnoma izključijo pamet in spomin, še posebej kar zadeva ideologijo, na katero so prisegali. Od vsega začetka jim je šlo za to, da se polastijo oblasti, ne glede na sredstva.

Dokler Hitler ni napadel Stalina, so se igrali igro protiimperialističnih front in so imeli za glavne sovražnike Francoze in Britance.

Z 22. junijem 1941 so se komunisti obrnili proti »fašistom« in taktično razglasili za svoj cilj narodno osvoboditev, v resnici pa so računali, da si bodo z nepoštenjem pridobili oblast. Nepoštenje je prava beseda za ljudi, ki so med vojno proti tujim sovražnikom, fašistom, pobijali svoje sonarodnjake.

Jeseni 1941 so najprej prepovedali, da bi se kdo bojeval proti fašistom izven komunistične nadoblasti, nato pa so razglasili in začeli razredno vojno. Ob tem so poskušali z umori prisiliti sonarodnjake, da bi se zatekli k okupatorju, hkrati pa sami niso niti najmanj oklevali pošiljati ponudbe Hitlerju, da bodo pustili njegove naciste v miru, če jih ti ne bodo nadlegovali pri napadanju na sonarodnjake. Njihov podli načrt je bil popoln, ker se normalno misleči ljudje niso znašli ob podlosti komunistov.

Vse svoje umazane laži so komunisti opravičevali z zagotavljanjem, da bodo uvedli nov družbeni red, ki bo prinesel neverjetno blaginjo in napredek. Da je bila obljuba lažna in nesmiselna, bi morali verjeti vsaj tisti komunisti, ki so kdaj obiskali Sovjetsko zvezo in videli, kako porazno je bilo stanje tam. Vendar so bolj verjeli svoji bolni fantaziji kot svojim očem.

Šele po izgonu iz Stalinovega tabora so se jim odprle oči in so spoznali, da Stalinovo načrtovanje ni za nobeno rabo. Opustili so ga torej, kljub vsem nesrečnim žrtvam svojih zablod in so si izmislili nov sistem, od tedaj naprej »edino pravi«, zaradi katerega so spet lagali in morili.

A kljub novim zločinom in nesmiselnim prizadevanju je samoupravljanje propadlo hkrati s sovjetskim komunizmom.

Ko so komunistični voditelji uvideli svojo zablodo, so vendar skušali ohraniti vodstvo v nekakšni novi ljudski fronti in nas zdaj prepričujejo o svojih dobrih namenih, kot da bi mi ne imeli spomina, in ne bi vedeli da so se komunisti vedno bojevali le za svojo oblast.

Vladni odbor za proslave je odločil, da ne bo vojaške parade ob prazniku osamosvojitve, ker pač nekateri ne želijo vojske na ulicah.

VPRAŠANJE:

Kako bi bilo, če leta 1991, ob osamosvojitvi javno mnenje ne bi bilo naklonjeno slovenski vojski in bi ljudje rekli, da je nočejo videti na ulicah?

Oprostite, to je samo retorično vprašanje!

Uprli smo se nasilju

Spominska slovesnost pod Krenom v Kočevskem rogu je bila na nedeljo, 11. junija. Sveto mašo je daroval upokojeni beograjski nadškof, dr. Franc Perko, slavnostni govornik pa je bil prof. Justin Stanovnik.

Zbrala se je velika množica svojcev in prijateljev pomorjenih. Predstavnika vlade in parlamenta, Andrej Bajuk in France Cukjati, sta v navzočnosti častne straže slovenske vojske položila venec ob breznu.

V nagovoru je nadškof dr. Franc Perko poudaril, da se je slovenski narod upravičeno uprl okupaciji in nasilju fašizma in nacizma. To narodovo pripravljenost za upor pa je izrabila komunistična partija. Z grožnjami, nasiljem in umori je partija prevzela vodstvo upora in obenem prepovedala vsak drug upor proti okupatorju, ki bi ne bil pod njenim vodstvom.

S tem je partija jasno pokazala, da ji ni za osvobodilni boj, temveč izključno za boljševiško revolucijo, za oblast.

Vodstvo partije je sledilo navodilom Kominterne iz Moskve, ki je

Pod Krenom, v Kočevskem rogu, kjer so grobišča po vojni pomorjenih domobrancev in drugih protirevolucionarnih vojska, je bila v nedeljo, 11. junija, sedemnajsta obletna spominska slovesnost. Mašo je daroval upokojeni beograjski nadškof dr. Franc Perko, slavnostni govornik pa je bil prof. Justin Stanovnik.

bila upodobljena v krutem Stalinu. Pod njegovim strogim vodstvom so partije po svetu ustanovljale ljudske fronte.

Ko je Stalin sodeloval s Hitlerjem, so naši komunisti ustanovili protiimperialistično fronto (PIF), proti Angležem in Francozom. Šele ko je Hitler napadel Stalina, so preimenovali PIF v OF.

Naši komunisti so kolaborirali s komunistično centralo v Moskvi in bili zvesti Stalinovi hlapci, in to v času najhujšega terorja v Sovjetski zvezi in tak teror so izvajali doma.

Temu komunističnemu nasilju in brezboštvu so se uprli številni slovenski fantje in možje. Bili so prisiljeni v obupu, saj je šlo za življenje njih in njihovih domov.

»Novice«, ljubljanski časopis, je po proslavi v Rogu zapisal, da »bi poslali Perka kar na grmado«.

Pred leti bi ga bili res lahko, saj so bili vajeni vseh mogočih zločinov. Komunisti še danes ne morejo slišati resnice, jim razburi kri, a danes se je zadeva pač obrnila.

Nadškof Perko se je spomnil škofa dr. Gregorija Rožmana, ki je bil oznanjevalec resnice in velik prerok. S svojim preroštvom je prispeval k osvoboditvi Slovenije od komunističnega totalitarizma. Z vso pravico si zato zasluži spomenik v Ljubljani.

Človek bi upravičeno pričakoval, da bo v svobodni Sloveniji prišlo do revizije krivične sodbe o škofu Rožmanu, da bi se mogle njegove relikvije častno vrniti v domovino, a nič takega se doslej še ni zgodilo, vendar komunistične pravlјice, ki so bile dolga desetletja zgodovina, bledijo.

»O teh dogajanjih je treba veliko govoriti in pisati«, je poudaril nadškof Franc Perko.

Profesor Justin Stanovnik pa je dejal: »To je svet kraj in njegova svetost nas ne sme zapustiti sedaj, ko bomo govorili o tem kar nam je znano in kar smo izkusili.

Nedavno je slovenski pisatelj zapisal, da so Teharje bila tragedija. Teharje niso bile tragedija, ampak zločin. Tudi Kočevski rog ni bil tragedija, ampak zločin.

Takrat, ko so se pokazala boljševiška znamenja, so vstali ljudje in rekli: »To sem jaz.«

»Potem ko so komunisti dobili toliko oblasti, da so lahko izvedli genocid nad slovensko domobransko vojsko in izgnali katoliško duhovno in politično elito in ko so na zaigranih procesih obsodili liberalne posameznike; pa ko so za svoje ljudi organizirali Goli otok, ko so v slovenske ljudi nagnali strah, ko so pri vsem tem mislili, da bodo za zmerom je prišel poraz.

Najprej jih je odslovila zgodovina. Postalo jim je jasno, da njihov sistem živi samo še zato, ker na skrivaj uvaja prvine sistema, ki so mu nekoč napovedali tekmo na življenje in smrt. Bolj poraznega spoznanja si ni mogoče zamisliti.

Leta 380 pred Kristusom je Platon napisal knjigo, v kateri je dokazoval svoje prepričanje, da je najhujše, kar more zadeti človeka, to, da za zlo, ki ga je naredil, ostane nekaznovan. Ob tem se človeku poraja misel, da bi partizanski predstavniki naredili prav, če bi se odločili za veliko preiskavo, v kateri bi skušali tankovestno dognati, kaj je v tistem

strašnem podjetju kdo počel. Svoje ljudi bi tako osvobodili in odrešili. To je poglavitni razlog, da se začne vsenarodno gibanje za končanje državljanske vojne, ki je pogoj, da pridemo k sebi.

Krščanska smrt slovenske domobranske narodne vojske bo šla z nami skozi vso zgodovino in nas varovala. To je ena od stvari, ki je nikakor ne smemo pozabiti«, je zaključil slavnostni govornik.

Komentar

Del leve srenje se je po Sartrovo odzval na pridigo nadškofa Perka v Rogu. Njegovo misel je speljal v poenostavljajoče partijske šablone: partizani - domobranci, osvobodilni boj - kolaboracija, heroji - izdajalci. A prav takšno dvopolno zgodovino Perko imenuje »pravljica« in jo vrača. Ta mračni vek slovenske zgodovine je treba po strokovnih merilih osvetliti.

Knjižna dela, ki strokovno predstavljajo našo zgodovino, so se po osvoboditvi od komunizma še kako namnožila.

Delu leve elite seveda ne ustreza strokovno zgodovinopisje in jih tako bode v oči, da to opazijo celo tujci. M. Ferrar, soavtor knjige »Slovenija 1945«, je B. Nežmahu zaupal: »Razmišljal sem, zakaj partizanski mit tako dolgo vztraja. V veliki meri je to mit, skozi katerega so komunisti pripovedovali, kaj so storili med vojno. Komunistično sprevračanje zgodovine je še zmeraj v veljavi. To je poseben fenomen Slovenije, kot članice evropske zveze, v kateri imajo komunistične interpretacije na marsikaterem področju več vpliva, kot v številnih drugih državah, ki so manj razvite in v marsičem manj demokratične od Slovenije.«

Imamo zanimiv pojav. Del levice si prizadeva, da bi ohranil monopol nad zgodovinopisjem in tako še naprej utrjeval predsodke o tekmečih in Cerkvi.

Oblastna levica je imela monopol nad šolo in mediji. Prek teh prenosnikov vednosti je o sebi širila pozitivno podobo, o drugih pa negativno. Da bi ohranila vpliv, se upira slehernim spremembam, na primer zasebni šoli ali pluralizaciji medijev.

Vik, ki so ga nekateri zagnali ob Perkovi pridigi, ni nastal zato, ker

bi kdo hotel rehabilitirati domobrance, ampak zato, ker vedo, da gre za rehabilitacijo zgodovinpisja. Če do tega pride, se bo izkazalo, da je dosedanji »lastnik« zgodovine popolnoma razgaljen. Leвица bo zaradi tega dolgoročno izgubila velik del svoje moči. Zaveda se, da kdor obvladuje zgodovino (pisje), ima enega od ključev prihodnosti.

po Dragu K. Ocvirku

Dolga je bila pot ...

Ideja o samostojni Sloveniji je bila v komunistični državi bogokletna, njeni nosilci pa obravnavani kot separatisti in sovražniki. Kljub temu so jo domovinsko, demokratično in državnotvorno misleči ljudje različnih političnih prepričanj v nedemokratičnih razmerah uveljavljali naprej: pisatelji, intelektualci, Slovenci doma, v zamejstvu in po svetu.

iz knjige Vojna za Slovenijo

Slovenska država je uresničitev hrepenenja vrste generacij naših prednikov za ohranitev slovenskega jezika in kulture, prizadevanj za obrambo slovenskega etničnega ozemlja, naporov za ustvaritev takšne družbe, v kateri si bomo svobodno izbirali vero in postave, kot je zapisal že Prešeren. Naši predniki in sodobniki so sanjali, upali, pričakovali, delali, molili in se izrekli za samostojno državo. Toda nikoli prej niso dozorele ne notranje ne zunanje okoliščine za izvedbo resničnega projekta osamosvojitve.

O tem je pesniško spregovoril že Prešeren, zgodil se je program Zedinjene Slovenije: bilo je taborsko gibanje, Majniška deklaracija leta 1917, punktacije SLS, stražarsko gibanje med vojno in po vojni v emigraciji in pojav skupine Ypsilon slovenskih akademikov leta 1968. V drugi polovici osemdesetih let 20 stoletja pa so se dogodki zgostili:

57. številka Nove revije, aretacija Janše in sodelavcev, čemur je sledilo množično gibanje v podporo četverici, nastop litostrojskih delavcev, ustanavljanje demokratičnih strank, odhod slovenskih komunistov iz Beograda, dopolnila k slovenski ustavi, prve povojne demokratične volitve in z njimi zmaga pluralizma, Demos kot pogonska sila sprememb, skrivno nastajanje slovenske vojske (manevrska struktura narodne zaščite) in končno plebiscit za samostojno slovensko državo, ki sta mu sledila razglasitev samostojne slovenske države in spopad s komunistično jugovojsko, v katerem smo ubranili Slovenijo.

Obramba osamosvojitve.

Že v času slovenske vojne smo bili deležni od agresorjev različnih žalitev. A vendar smo se uspešno uprli jugokomunistični armadi, eni izmed večjih v Evropi, ki je morala priznati svoj moralni, politični in vojaški poraz.

Z njo se nam ni bilo treba spopadati v velikih in dolgotrajnih bitkah.

Naš obračun z njo ni temeljil na sovraštvu, ampak na naši skupni volji, na prepričanju, da ravnamo v skupno slovensko dobro.

Izkoristili smo naše prednosti, našo enotnost, naše tisočletno hrepenenje po lastni državi.

Demos je bil edina organizirana politična sila, ki si je osamosvojitve zapisal na čelo svojega programa in z njim tudi zmagal. In ker je zmagal, je prevzel oblast. Tu se začena prehod od sanj k uresničevanju..

Naš cilj niso bili potoki krvi, naš cilj ni bil ustvarjanje legendarnih vojaških poveljnikov, kot je dejal predsednik vlade Janez Janša. Naš cilj je bila samo obramba domovine in zavarovanje naših meja.

Nismo gojili kulta žrtvovanja in smrti, kot so to počeli med drugo svetovno vojno komunisti. Slovenska osamosvojitve ni bila le narodna, ampak tudi civilizacijska, saj je bila tesno povezana z zlomom totalitarizma.

Gonilna sila osamosvojitve je bil vseskozi Jože Pučnik.

Vlada pa je, kot najbolj enotni del nove oblasti, kot poudarja njen tedanji predsednik Lojze Peterle, prevzela operativno breme osamosvajanja.

Če Demos ne bi zmagal, ne bi proslavljali petnajstletnice samostojnosti.

Pričakovali smo, da bo rezultat plebiscita zavezal tudi opozicijo k bolj konstruktivnemu odnosu do projekta. Z velikim nasprotovanjem opozicije smo sprejemali nujne osamosvojitvene zakone na obrabno-varnostnem področju.

Tako imenovana »Deklaracija za mir«, februarja 1991, ni pomenila podpore zgodovinskemu projektu. Med prvimi jo je podpisal takratni predsednik Milan Kučan. Za osamosvojitve smo potrebovali oborožitve, podpis vrhovnega poveljnika Kučana pa je pomenil poziv k razorožitvi.

Projekt osamosvojitve ni bil projekt komunistične partije. Zato so bili takrat v veliki zadregi, nato pa so se spretno znašli in zasukali v gospodarski liberalizem, po drugi strani pa trdno vztrajali na političnih in ideoloških obrazcih.

Ker komunisti osamosvojitvenega projekta niso vodili, so se odločili za taktiko nagajanja in prilagajanja. To jim je vse do nedavna dobro uspevalo.

po I. Žajdeli

Albert Svetina

Vaške straže v Dolomitih

Odpor proti partiji in partizanom v nastajanju vaških straž je bila posledica ravnanja partizanov s prebivalstvom. Ne le v Dolomitih, ampak povsod, kjer je bil centralni komite (vodstvo partizanov), je bilo treba teren najprej »očistiti«. Znebiti se je bilo treba vseh tistih, ki za partizane niso bili zanesljivi. To so bili ljudje, ki so dvomili v iskrenost OF, zato jih je partija imela za svoje sovražnike.

V začetku nasprotovanja Osvobodilni fronti v Dolomitih ni bilo zaznati.

Do odkritega odpora proti partizanom in njihovim metodam je prišlo pozneje, ko so se začele rekvizicije, posebno pa likvidacije.

Ko so partizani »očistili« Dolomite, je bilo pobitih veliko ljudi, ki so bili do OF nevtralni, neaktivni ali pa so imeli kake pomsleke. Prisotnost partizanov na tem območju bi morala biti v stroki tajnosti, toda kako, če so se sami izdajali z morijami.

Vseh, zlasti kmetov, ni bilo mogoče pridobiti za revolucionarne ideje. Kmetje so imeli svoje

premoženje, svoja posestva, živino in so bili na to navezani. Iz njihovih hiš jih je bilo nemogoče izseliti samo zato, če niso bili zanesljivi, zato so jih enostavno pobili.

To umazano delo so opravljali partizani, ki so bili surovi že po naravi in so bili nevarni celo svojim tovarišem. Najbolj znan likvidator za ta okraj je bil Peter Cefuta-Gad, komandant udarne čete Dolomitskega odreda. Mačku je bil pri »čistkah« zelo potreben, ko pa je opravil »svoje delo«, se ga je znebil.

Ljudje so bili v strahu za svoje življenje. Bali so se sovražnih partizanov. Zaradi njihovega krutega nasilja so bežali v Ljubljano in celo čez Toško čelo k Nemcem, ki so jih z razumevanjem sprejeli.

Politično vodstvo in poveljstvo partizanskih enot, ki je za takšno stanje nosilo odgovornost, tega takrat, pa tudi pozneje ni hotelo priznati.

Tedanji glavni komandant Ivan Maček-Matija se je hotel pred obtožbo oprati, zato je likvidiral Petra Cefute, »ki je bil edini krivec za škodo, ki jo je partizanstvo utrpelo v Dolomitih«.

Na neprijazno zadržanje kmetov do Osvobodilne fronte in na nasta-

nek vaše straže v Šentjoštu so izrecno vplivale kraje po domovih in umori vaščanov.

Za krajo je bil zadosten vzrok, če so kmeta označili za kulaka. Ko so mu partizani odpeljali še kravo, drugič pa konja, prašiče, žito, so mu vzeli vse. Na te stvari je opozarjal zlasti partijski sekretar okrožja, Stane Kavčič.

Ko sem bil z njim na sestanku pri sekretarju CK, Francu Leskošku, je Kavčič kritiziral, da partizani okrog Polhovega Gradca odhajajo v vasi in ljudem, ki bi sicer prostovoljno dajali, zaplenjajo hrano in živino, da kmetje ostanejo brez vsega, tudi brez hrane. Za te kmete je bilo to nepojmljivo razočaranje. Za vse pobrano pa so jim dali ničvreden papir, ki ni predstavljal nič. Vse početje je bilo prisiljeno, spremljano z grožnjami in udarci ali s smrtjo gospodarja, če se je upiral.

Povsod, kjer so se pojavili partizani, je bilo nasilje enako.

O vsem tem sem poročal naprej v Ljubljano. Vendar pa vsa poročila o obnašanju partizanov, rekvizicijah in likvidacijah v Centrali komunistov niso imeli odziva.

Kako močno je ravnanje partizanov do prebivalstva škodovalo OF, pove že samo dejstvo, da je na območju najpogostejših in največjih rekvizacij in likvidacij prišlo do največjega odpora proti OF in, da so prav tu nastala najtrdnjša oporišča vaških straž.

Nastanek teh straž pa je ogrozil tudi položaj partije in partizanstva.

Vaski stražarji v Šentjoštu nad Horjulom

Vaška straža iz Polhovega Gradca je začela vse pogosteje vdirati na partizansko območje.

Ko so Italijani s pomočjo vaških straž v pomladni ofenzivi 1943 partizane v Dolomitih uničili, je bilo konec boljševiške dolomitske republike. Protikomunistične sile so se poslej prav na tem območju najbolj krepile. Od Dobrove proti Horjulu je bilo skoraj vse proti komunistom. Uničenim in razbitim partizanom v Dolomitih ni bilo več obstanka. Po tem uničenju partizanskih odredov je moralo tudi politično in vojaško vodstvo partizanov, ki je bilo skrito po bunkerjih in varnih jamah, zapustiti to območje, na katerem so se popolnoma kompromitirali.

Kraj trpljenja

25. junija je bila v Lajšah nad Cerknim slovesnost v spomin žrtvam komunistične revolucije.

Slovesnost je organiziral župnik Stanko Medvešček in uvodoma orisal tragične dogodke na Lajšah, kjer so partizani umorili štirinajst nedolžnih žrtev - civilistov. Enemu se je uspelo rešiti iz brezna.

Letos se je na Lajšah žrtvam revolucije na Primorskem poklonil nadškof Perko (Foto: I. Ž.)

Mašo je daroval upokojeni nadškof Franc Perko, ki je tako kot v Kočevskem rogu – zelo jasno povedal, kaj se je med vojno pri nas dogajalo.

»Kakor v mnogih drugih primerih, so se tudi tu komunisti poslužili laži, da so po krivem obtožili verne ljudi, med njimi dva duhovnika, cerkljanskega kaplana Lada Piščanca in Ludvika Slugo«, je dejal nadškof.

»Res, komunizem je velika laž in zaradi te laži je veliko pretrpel ves slovenski narod.

O resnici vpijejo v nebo mnoga brezna in množična grobišča komunističnega nasilja. V Evropi in pri nas so bili obsojeni zločini fašizma in nacizma, pri nas pa še zdaj ni jasne obsodbe zločinov komunizma.

V preteklosti ne gre samo za različna mnenja, gre za strahotne

**Preživelimorije na Vel. Osolniku.
Jože Jaklič ob spominskem obeležju.**

Turjak

zločine nad slovenskim narodom, ki mečejo senco na prihodnost naroda«.

Po maši je spregovoril Anton Drobnič, predsednik Nove slovenske zaveze. Opozoril je na bližnjo obletnico, ko je bil pred šestdesetimi leti obsojen škof dr. Gregorij Rožman.

»Tri generacije živijo s to sramotno sodbo. V petnajstih letih demokracije ni naše pravosodje storilo nič.

Dejal je, da »obsodba« dr. škofa Rožmana ni postala pravnomočna, saj ni bila nikoli izrečena. Obdolženec pa velja za nedolžnega, dokler ni pravnomočno obsojen.

iz poročila I. Žajdele

GRČARICE - TURJAK

OB 63. OBLETNICI NESMRTNIH BORCEV ZA SVOBODO ŽIVLJENJA IN PRAVICO ČLOVEKA

**DOKLER SLOVEN BO ŽIV ŠE KAK'
BO ŽIVEL VAŠ SPOMINI!**

prof. dr. Angelos Baš

Edvard Kocbek

1948, 1951/2, 1975

Ko je na začetku leta 1946 takratni asistent (poznejši redni profesor in akademik) univerze v Ljubljani dr. Bogo Grafenauer, v proseminarju za študente zgodovine obravnaval med zgodovinskimi viri tudi spomine pomembnejših osebnosti, je s poudarkom spomnil, da je treba te vire

vselej uporabljati z veliko kritičnostjo. Podčrtal je, da se avtorji spominov skušajo v njih predvsem »prati pred zgodovino« (Grefenauerjeve besede). Avtorjem knjig spominov bi jaz dodal tudi avtorje krajših objav spominske narave.

Navedene Grafenauerjeve opombe sem se spomnil, ko sem po skoraj četrto stoletja vnovič prebral intervju Edvarda Kocbeka, ki je izšel v knjižici Borisa Pahorja in Alojza Rebule, »Edvard Kocbek, pričevalec našega časa« (Trst 1975).

Za ta intervju sem prepričan, da je Kocbek v njem izrabil priložnost, da bi se v marsičem »pral pred zgodovino«, da bi se prikazal delno drugačnega, kakor je bil znan pred letom 1975, zlasti pa pred letom 1952, in ga zato kaže presojsati v svetlejši luči, kakor bi to terjalo znanje o njegovi politični dejavnosti pred februarjem in marcem 1952, ko je bil prisiljen odstopiti s političnih funkcij.

Beseda bo namenjena naslednjim prvinam v tem Kocbekovem intervjuju.

1. V njem beremo: »Resnica pa je, da noben pluralizem ne utesnjuje ...«

(B. Pahor – A. Rebula, nav. delo, str. 151.) Izjavo je Kocbek izrekel v času, ki je bil, kot se zdi, zanj v ta namen kot naročen.

V 70. letih je manjši del slovenske javnosti začel postavljati vprašanje o pluralizmu. V omenjeni, resda zelo kratki izjavi je Kocbek leta 1975 soglašal s tem delom slovenske javnosti.

Leta 1951, t.j. v obdobju, ko se je Kocbek pridruževal vladavini Komunistične partije Slovenije, je bil o pluralizmu čisto drugačnega mnenja. Natančneje, maja 1951 je bila na seji Izvršnega odbora Osvobodilne fronte diskusija, ki jo je sklenil Stane Kavčič z besedami: »... linija nas vseh je ta, da za sovražnike socializma in socialistične izgradnje ni svobode in je ne bo ...« Kocbek je odvrnil, da se s tem strinja. (A. Inkret, Primer Kocbek v: Temna stran meseca, ur. D. Jančar, Ljubljana 1998, str. 289.) In junija istega leta je Kocbek izjavil: »Moj vzor je sicer moralni pluralizem, nikakor pa ne politični.« (A. Inkret, nav. delo, str. 291.)

Ali ni Kocbekova izjava iz leta 1975, da »noben pluralizem ne ute-

snjuje«, poskus da bi se avtor »pral pred zgodovino«? Ob tej izjavi je zamolčal svoje čisto drugačno mnenje o pluralizmu iz leta 1951.

2 Ni mi znano, da bi bil Kocbek kdaj zapisal vsaj kritično besedo o umorih, ki jih je izvrševala VOS (Varnostna obveščevalna služba) komunizma v t.im. Ljubljanski pokrajini leta 1941 in 1942. Ko je VOS 26. Maja 1942 v Ljubljani umorila dr. Lamberta Ehricha in njegovega spremljevalca Viktorja Rojica, je Kocbek dva dni pozneje v svojem dnevniku zagovarjal umor dr. Ehricha. (E.Kocbek, Tovašija, Ljubljana 1949, str. 27.) Toda leta 1975 je v obravnavanem intervjuju obsodil pomore domobrancev leta 1945 kot največje hudodelstvo v zgodovini Slovencev. V tej obsodbi pravi: »Gre torej za javno priznanje krivde, ki se tiče nas vseh. Tako dolgo se ne bomo znebili preganjavice in more, dokler javno ne priznamo svoje krivde, svoje velike krivde. Brez tega dejanja ne bomo Slovenci nikoli stopili v čisto ozračje prihodnosti.« (B. Pahor – A. Rebula, nav. delo, str. 150.)

Kocbekova obsodba pomorov domobrancev je bila sama po sebi vsekakor častno dejanje Njena zgodovina je naslednja: Po intervjuju iz leta 1975 naj bi bil Kocbek zvedel za pomore »poleti leta 1946, ko sem se z družino vrnil iz Beograda. Novici nisem mogel verjeti.« Nekaj pozneje mu je nekdo v nabiralnik vrgel kopijo pričevanja enega izmed rešencev iz Roga.

Oktober 1946 je Kocbek na Centralnem komiteju Komunistične partije Slovenije želel »jasen in odkrit odgovor na vprašanje o usodi ranjencev ...« Toda ... vsi sogovorniki so me ... prepričevali, da sem napačno informiran...« (B. Pahor – A. Rebula, nav. delo, str. 147.) Trdili so, da so domobranci v prevzgjališčih, da jih bodo le počasi spuščali na svoje domove, voditelje pa kaznovali, kakor kdo zasluži.

Spomladi 1948 je Kocbek imel v rokah še več izpovedi tistih, ki so se rešili iz pekla...« Tedaj je »sklenil ... odstopiti ...« (B. Pahor – A. Rebula, nav. delo str. 148.)

Svojega sklepa Kocbek ni uresničil. Zakaj tega ni storil, je razložil takole: »Mojo demisijo je preprečila nenadna izjava kominforma, ki je postavila na kocko obstoj Jugoslavije. Moj odstop v takšnem ozračju ne bi bil pošten, sklenil sem počakati na čistejši čas.« (B. Pahor – A. Rebula, nav. delo. Str. 148.)

Omenjeno Kocbekovo ravnanje potem, ko je dobil dovolj podatkov o pomoru domobrancev, terja pripombe. Ne drži, da bi bila »izjava kominforma« junija 1948 »postavila na kocko obstoj Jugoslavije«. V rešnici je izjava kominforma in to, kar ji je sledilo, ogrozilo vladavino Titove komunistične stranke. Če je Kocbek v takšnih razmerah sklenil počakati na čistejši čas za odstop, mu v tem do določene meje ni mogoče oporekati, vendar samo do določenega časa!

Po Kocbekovi presoji »čistejši čas« ni prišel februarja 1952. Takrat je že vedel, da bi spričo svoje leposlovne knjige »Strah in pogum« izgubil obe politični funkciji. Po pogovoru z Mihom Marinkom 20. februarja 1952 je zapisal v svoj dnevnik: »... Vedno sem imel svojo misel, ki je bila mnogokrat različna od vaše, toda nikoli škodljiva in nevarna. Delal sem tako, kakor je bilo to dovoljeno in celo zaukazano članom partije. Izražal sem svoja mišljenja o razvoju in vprašanjih, dokler je bil za to čas in dokler se ni vzpostavila generalna linija.

Če bi bil med nami možen nekak stenčas ali v tvoji sobi odprta knjiga, kamor bi z drugimi vred mogel zapisovati svoje misli in želje in sodbe, bi po nekaj dneh mojega stalnega zapisovanja uvideli, da imam poštene namene in da mi gre za iste cilje, trenutno le z drugačnimi sredstvi.

Zdaj se umikam pod pritiskom, toda brez zagrenjenosti. Postajam navaden državljan, posebno zato, ker se dobro zavedam, da je čas negotov in prihodnji dnevi polni presenečenj in da bo kmalu znova nastal kritičen položaj, ko me boste znova poiskali in povabili medse. Odzval se bom in pritisnil, kjer bom to mogel. S to mislijo se poslavljam in Te prosim, da mi osebno nič ne zameriš«

(A. Inkret, nav. delo, str 302 d.)

Iz navedka je razvidno, da Kocbek februarja 1952 ni pomišljal na odstop, o kakršnem je govoril leta 1948.

Teoretično bi bilo mogoče, da tega ni hotel zato, ker se mu je upiralo, da bi tako prišel nasproti tistim, ki so po izidu njegove knjige Strah in pogum, jeseni 1951 organizirali zoper njega sramotno gonjo. Tako naj bi februarja in marca, 1952 odložil obe politični funkciji. Toda te teoretične možnosti ni mogoče dokazati. Pričevanje gornjega navedka je popolnoma drugačno. V njem se Kocbek trudi, da bi kar najbolj

prepričljivo dokazal svojo privrženost vladavini Komunistične partije. Še več: »umika se pod pritiskom«, zaveda se »da bo kmalu nastal kritičen položaj, ko me boste znova povabili medse.« Takrat se bo odzval in sodeloval po najboljših močeh. Še ko so ga odstavljali, je računal na skorajšnje vnovično sodelovanje v oblasti in v tem primeru zagotavljal največjo prizadevnost.

Ob odstavitvi si je Kocbek še naprej želel sodelovati s Komunistično partijo Slovenije. O odstopu, ki ga je spomladi leta 1948 načrtoval zaradi pomorov domobrancev, ni bilo nikakršnega sledu. Vendar se žeja po oblasti v njem ni potešila.

Odnosi med Jugoslavijo in Sovjetsko zvezo so se normalizirali, ko je bila junija 1955 objavljena beograjska deklaracija, bil pa je tudi obisk Hruščova, Bulganina, Mikojana in drugih v Beogradu.

Za Kocbeka ni bilo več ovir, ki bi mu onemogočale spregovoriti, če morda ne domači, pa tuji javnosti (podobno kot nato leta 1975 v Trstu.) o umoru domobrancev. Toda Kocbek je molčal tudi po letu 1955. Naposled je spregovoril v intervjuju in odgovarjal na vprašanja, ki so mu jih zastavili drugi, ni pa se oglasil sam od sebe.

Ali ni tisti del Kocbekovih odgovorov v intervjuju, s katerimi razlaga vzroke, spričo katerih ni odstopil in s tem posredno opravičuje svoj molk o teh pomorih, poskus, da bi se »pral pred zgodovino«?

nadaljevanje v naslednji številki

Ivan Ott

Teharski otroci

(Nadaljevanje)

Veselje je skalilo dvojno slovo. Dečke in deklice bodo popolnoma ločili. Namestili nas bodo v dva različna domova.

Ko smo zapuščali posestvo, so nas razdelili v dve skupini – deklice in dečke. Objeli smo se in poljubili. Tinca in Erna sta ponovno odkrili, da obstajam. Prišli sta, da bi se poslovili. Obe hkrati sta me objeli in

Šentjoški domobranci z generalom Rupnikom.

poljubili, ena na eno stran obraza druga na drugo stran. Tinca je imela solze v očeh.

S posestva smo odšli peš, saj skoraj nismo imeli prtljage. Vsak je imel le majhno culo, raztrgane hlače in srajco. Oblek, ki so nam jih vzeli, ko smo prišli iz Teharij, nam niso vrnili. Tako sem se poslovil od Tince, Erne in od mojega mornarskega plašča ter skritih – dveh zlatih prstanov. V mislih sem še enkrat preklel črno vdovo in ji zaželel, da bi ji prstana prinesla nesrečo.

Najprej so šla dekleta, za njimi pa mi. Neverjetno, kako malo nas je ostalo- nekaj več kot dvajset dečkov. Zanimivo je, da sem po obrazu poznal vse, toda po imenu ne. Bili smo skupina mladih ljudi, podobnih usod, toda vsaka je imela svojo skrivnost.

Niti enkrat se nisem ozrl. Bil sem zamišljen. Ni še dolgo tega, ko sem koval načrte za beg. Nedavno so trije poskušali bežati, toda plačali so s svojim življenjem. Sedaj so nam dovolili, da lahko zapustimo kraj trpljenja in terorja, toda v sebi nisem čutil trohice veselja.

Šli smo prek lesenega mostu na Savinji. Tu smo se ločili – deklice in dečki. Pomahali smo si v pozdrav in se vsak s svoje strani napotili v mesto.

Ni trajalo dolgo, ko smo se znašli pred našim novim domom. V ljubljanski ulici 25 smo skozi široka vrata iz kovanega železa vstopili v velik, toda zapuščen park, pred nami je bilo veliko razkošno poslopje, pravi mali dvorec v »jugend stilu«. Zidovi so bili porasli z bršljanom, iz katerega so kukala velika polkrožna okna v pritličju. V nadstropju se je raztezala dolga vrsta pravokotnih oken, Poševno strmo streho pa je krasilo nekaj stolpičev. Tisti ne severnem krilu je bil večji od ostalih, saj je bila v njem majhna sobica.

Do vile je vodila krajša aleja, ob kateri so rasle visoke smreke. Zgradbo je od ceste ločil velik, sorazmerno negovan travnik. Za živo mejo in ograjo je raslo veliko iglavcev in listavcev, tako da zgradbe s ceste sploh ni bilo mogoče opaziti. Vhod v zgradbo je pokrival visok kamnit obok in se nadaljeval na širokem kamnitem stopnišču v zgornje prostore. V to zgradbo so nas odpeljali.

Že sama okolica in zunanost sta nas globoko prevzeli, toda kaj šele, ko smo vstopili v zgradbo. Takoj pri vhodu je bila na levi strani prostrana dvorana s krasno okrašenimi zidovi, strop pa so krasile štukature, prave umetnine. Od ostalih prostorov jo je ločil visok, zasteklen polog. Skozi ves prostor se je raztegovala vrsta spojenih miz, prekritih z belimi prtji, s cvetjem in smrekovimi vejicami. Na mizah je bil porcelanski servis in jedilni pribor – žlice, vilice noži in platneni prtčki.

Izbuljili smo oči presenečenja nad tem, kar smo gledali. Ko smo šli mimo tega prostora v prvo nadstropje, smo mislili, da je vse to pripravljeno za goste ali za partizane.

V prvem nadstropju so nas privedli v večji prostor, v katerem je bilo precej tesno skupaj toda lepo razvrščenih trideset postelj. To so bile nizke kovinske postelje z mrežami in žimnicami. Bele blazine in rjuhe so izstopale od pisanih odej, sešitih iz neštetih raznobarnih krpic. Na spodnji strani postelje je bil zvit koc.

Nekaj postelj je bilo že zasedenih, kar se je videlo po pižamah, ki so bile vržene preko njih, za ostale postelje so nam rekli, da naj si jih izberemo, stvari naj položimo nanje in se potem v kopalnici umijemo.

Malo smo omahovali, saj nismo mogli verjeti svojim očem, niti našim spremljevalkam s posestva nad Savinjo. Oprezno smo položili naše culice na postelje in šli v kopalnico.

Doživeli smo novo presenečenje. Tu sta bila dva med seboj povezana prostora, s ploščicami v svetlo modri barvi. Na stenah so bila velika ogledala, na eni strani štirje umivalniki, na drugi dve emajlirani kadi za kopanje. Na umivalnikih so bile velike medeninaste pipe, z ročaji za toplo in hladno vodo. Na policah nad umivalniki razvrščena mila, zobne ščetke, glavniki in lepo zložene brisače.

Skoraj smo spregledali veliko peč z rezervarjem za gretje vode, ki je stala v kotu. V peči je prijetno prasketal ogenj.

Razkošje, ki ga nisem poznal, še manj pa sem ga pričakoval v tem času, v tem kraju. Bil sem med prvimi, ki so se znašli v tem toaletnem hramu in ena prvih »žrtev« tega hrama. Opeknel sem se z vrelo vodo. Minilo je skoraj pol leta, da sem spet dočakal toplo vodo iz vodovoda.

Ali je bilo res tako čudno, da sem skoraj pozabil, da takšno razkošje sploh obstaja, in da sem skoraj pozabil, kako se odpirajo pipe.

Skušali smo urediti, kolikor je bilo to v naglici sploh mogoče, našo zanemarjeno zunanjo podobo.

Oprezno, kot da je relikvija, sem vzel enega od glavnikov in se poskušal prebiti skozi gnezdo razmršenih las na glavi. Opazoval sem se v ogledalu, kako sem se nakremžil, če se je glavnik zataknil v scefranih laseh.

Polepševanje se sicer ni posrečilo, vendar smo se iz zapuščenih otrok, vrženih na smetišče, vsaj delno preuredili v »normalne« otroke.

Šli smo v pritličje in na klic naših spremljevalk stopili v pripravljeno jedilnico. V svojih umazanih capah se nismo upali usesti k belo pogrnjenim mizam. Vzgojiteljice so nas morale kar nekajkrat povabiti, naj sedemo.

Ko smo končno sedli za dve vrsti miz, je od nekod prišlo deset otrok, starih nekako od osem do deset let. Tudi ti otroci so sedli, naše vzgojiteljice pa so sedle na čelo mize, vendar nismo opazili, da je med njimi še ena nova.

Ko smo se vsi posedli, je vstala prav ta nova ženska. Težko jo je opisati, saj se ni v ničemer razlikovala od drugih. Bila je srednje postave, srednjih let, prijazne zunanosti, kostanjevih las, z obleko, ki sem jo zamišljajal na svoji mami. Njen glas je bil nežen, ženski. Govorila je mirno in preišljeno.

»Jaz sem sedaj vaša nova upravnica. Dobrodošli v našem novem domu! Skupaj z že znanimi vzgojiteljicami in nekaterimi novimi, ki so v tem domu, se bomo trudile, da vam, kolikor je v naši moči, nadomestimo starše. Trudile se bomo, da si pridobimo vaše zaupanje in da drug drugemu olajšamo življenje, kolikor je mogoče. Pripravite se na dolgo bivanje pri nas.

Poznam vaše usode. Poskušajte pozabiti preteklost. Jaz nisem samo upravnica tega doma, temveč prava mati, na katero se lahko vedno obrnete s pritožbami, željami in prošnjami. Meni se lahko potožite, se razočete in upam, da se tudi razveselite. Vedite se dostojno. Od vašega vedenja je odvisna vaša nadaljnja usoda. Ne bom vas utrujala s hišnim redom in predpisom, ki ga boste tako pozneje spoznali, toda nekaj bi vam rekla že sedaj: tukaj ne obstajajo fizične kazni in druge represalije. Ustni opomin je edina kazen. Nepoboljšljivi bodo izključeni iz doma.

Ime mi je Gigica, toda vi se sami odločite, kako me boste klicali: tovarišica, upravnica, teta, gospa ali celo mama. Tako, naj bo dovolj govora! Gotovo ste lačni.« Upravnica zaploskala z rokami in sedla za mizo.

Nisem imel časa, da bi uredil misli in občutke. V enem dnevu se je nabralo preveč vsega. Doživel sem preveč prijetnih in neprijetnih dogodkov, da bi mogel sklepati, kakšen bo konec.

Že naslednje presenečenje se je pokazalo v obliki dveh žensk, ki sta bili oblečeni v bele halje, z belimi rutami na glavi. Z vozičkom sta pripeljali hrano in jo pričeli deliti. Preprosto serviranje, kot v restavraciji.

Nič več pločevinastih posodic, vojaških porcij, aluminijastih žlic, čakanja v vrsti za hrano. Pričakoval pa sem bolj obilno hrano. Toda ko smo posrebal še vročo juho in ko sta oni dve »teti« ponovno pripeljali voziček z novo hrano, piščančjim zrezkom in pire krompirjem napolnjenim do vrha, in za sladico še grozd, se mi je zdelo, da gledam privid.

15 let države Slovenije

V soboto, 24. junija, smo na Trgu republike v Ljubljani praznovali petnajstletnico samostojne Slovenije. Osamosvojitve je bila enkratno dejanje, ki je jasno začrtalo pot sedanjim in prihodnjim rodovom. Slovenija se ni samo obdržala, ampak se je močno razvila in tudi mednarodno izkazala.

Slavnostno: aktualni predsednik vlade Janez Janša, predsednik države Janez Drnovšek in predsednik Demosove vlade, danes evropslanec Lojze Petrl.

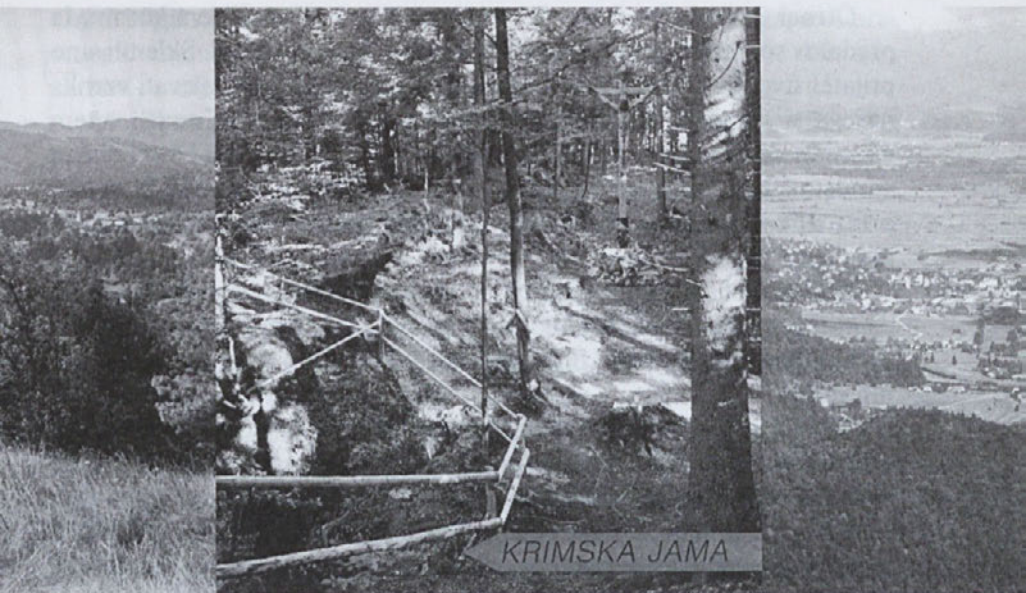

Hvaležni za samostojnost

15-LETNICA SAMOSTOJNE SLOVENIJE

Naša vojska

Previdno sem se ozrl levo in desno in - krožniki so bili napolnjeni do vrha.

Zdelo se mi je, da sem v raj. Toda še isti trenutek sem posvaril sam sebe: »Pazi, da se ne pregrešiš in te ne preženejo iz raja, kot Adama in Evo«.

Po obilni hrani se je nekaj žensk poslovilo od nas. Za slovo so segle vsakemu v roko. Zaželele so nam vse dobro v nadaljnjem življenju. Potem so odšle. Z nami sta ostali samo dve s posestva in upravnica, če ne računam osebja v kuhinji, pralnici in čistilk.

Mizo so pospravili, ne da bi mi mignili s prstom. Upravnica nam je pokazala police s knjigami in predale polne različnih iger. Bile so znana in neznane igrače. Predali so bili polni papirja za risanje, svinčnikov in barvic. Neverjetno odkod vse to?

Gigica, tako smo jo pozneje klicali brez tituliranja, nam je ponudila vse to bogastvo. Pripomnila je le, da naj lepo ravnamo s temi stvarmi, da bi nam služile čim dalj časa.

Otroci, ki so bili v domu že prej so bili še bolj sproščeni kot mi. Iz predalov so vzeli igre in nas povabili, naj se igramo z njimi. Sklenili smo prijateljstvo brez formalnosti, saj nam ni bilo treba pojasnjevati vzroka našega siromaštva. Bilo je dovolj, da smo se vsi skupaj znašli v tem domu in da smo brez staršev – sirote.

Ostanek dneva smo se zabavali in igrali. Vzgojiteljice so se tu in tam pridružile skupini, se igrale z nami in nam spotoma pojasnjevale hišni red.

Kar sem si zapomnil najprej, je bil urnik prehranjevanja: zajtrk ob osmi uri, kosilo ob dvanajsti, ob 16 uri malica in ob 18 uri večerja.

Odlično! Štirji obroki dnevno. Tega nisem imel v tistih vojnih letih niti doma.

Seveda je bilo v hišnem redu zapisano še marsikaj. Spanje ob 21. uri, vstajanje ob sedmih, obvezno kopanje enkrat tedensko, toda, kdor želi, se lahko vsak dan skoplje.

Povedali so nam, da je treba zelo skrbeti za osebno higijeno. Moramo se redno umivati, skrbeti za urejeno pričesko, Frizer prihaja v dom vsake štirinajst dni. Niso nam rekli, da ne smemo zapuščati doma, toda brez potrebe naj ne hodimo iz internata. Dom naj ostane lep in čist, še posebej stranišča, ki so bila lepo urejena, tako kot kopalnice.

Perilo nam bodo prale domske gospodinje, če bo treba, vsak dan, sicer pa se pere enkrat tedensko. Nič nam ni treba delati, toda če bi hoteli kdaj pomagati gospodinjam, pri drobnih opravilih, nam bodo one hvaležne. Za pomoč ni posebnih nagrad. Protekcij ni, kakor tudi ni kazni.

Rekli so nam, da smo vsi skupaj ena velika družina, da smo vsi otroci ene matere, ki nas ima enako rada in skrbi za nas.

Vse, kar so nam rekli, sem sprejel brez ugovaranja in zadržkov. Edino s pojasnilom o mami nisem soglašal. Vsak človek ima lahko samo eno mamo! Kako bomo imeli vsi eno mamo? Po službeni dolžnosti ne obstajajo nikakršne mame! Bil sem še premlad, da bi vedel to, kar sem spoznal pozneje v življenju.

Zame je bil pojem matere vezan na njene prsi, ki so me dojile, na njeno telo, kjer sem našel toplino in uteho, na njeno obleko, katere sem se oprijemal, ko sem se učil prvih korakov, na njen mehki, božajoči,

angelski glas, s katerim me je klicala, in še na marsikaj drugega. Upravnica doma nikoli in nikdar ne more biti moja mama: lahko je dobra in skrbna za me, toda mama mi ne more biti!

Moja mama je ostala v teharskem taborišču. Moja mama si je odtrgala od ust zadnji požirek hrane (vrč z mlekom) in ga dala meni. Moja mama je tista ženska v Teharjah, ki se je poslovila od mene, ko so me trgali od nje: Naj te Bog varuje moj sin! Ne, ne, ta Gigica nikoli ne more biti moja mama! Samo to bi še manjkalo, da bi prišel nek partizan in bi ga proglasili za mojega očeta.

Ta prvi dan v novem okolju sem po obilni večerji legel zadovoljen, sit in čist v mehko posteljo. Nisem slišal več šuštenja slame in ne čuti neprijetnega pikanja slamic skozi slamnjačo.

Ležal sem v postelji in užival v nenadni sreči. Toda ko se je ta občutek razblinil po telesu, je ostala v meni tesnoba in samota. Šele sedaj sem čutil, kako sem sam, zapuščen in obkrožen z ostankom ostanka iz Teharij. Od prvotne skupine se nas je dvajset rešilo pred smrtjo. Najprej so našo skupino redčili z umori, nato so ugrabili dojenčke in majhne otroke, sedaj so ločili od nas še deklice, tu in tam pa je izginil še kdo, ki je prišel kasneje in je bil iz tega mesta ali okolice. Izgubil sem vse svoje dobre prijatelje. S temi, ki so ostali, me ni vezalo prijateljstvo, marveč le ista tragična usoda. Bili smo prijatelji v nesreči, toda ne prijatelji v življenju.

Bili smo krdelo dvajsetih mladih volčičev, ki smo vsak zase skušali dobiti boljši grizljaj, čim boljše pogoje za preživetje, vendar obzirni do drugih, toda brez posebnih občutkov za medsebojno privrženost.

Za daljše razmišljanje ni bilo časa, zaspal sem.

Prebudil sem se, ko me je nekdo stresel, oziroma gugal v železni postelji z elastično kovinsko mrežo. »Vstani, sinko!« me je skoraj nežno prebudil ženski glas. Naše vzgojiteljice so šle od postelje do postelje in budile zaspance, ki se jim ni ljubilo vstati iz toplih postelj.

Na koncu smo vendarle drug za drugim našli pot do kopalnice in odhajali popolnoma budni do jedilnice, kjer nas je že čakala na mizah topla dišeča kava in z marmelado namazani kosi vojaškega kruha.

Ko sem pojedel nekaj kosov kruha in se napil kave, sem se napotil v raziskovanje velikega zemljišča, ki se je razprostiralo okoli vile.

Najprej sem preveril, kako je z vhodnimi vrati. Ostala so odprta kot ob našem prihodu. To me je pomirilo. Sprehajal sem se po vrtu, pokukal v grmovje, med drevesa, ki jih že dalj časa ni nihče negoval, kar se je videlo po tem, kako je bilo vse skupaj zaraslo. Ponekod je bilo kakor v pragozdu. Edino na travniku je bilo nekaj vrtnic, kot dokaz, da je bila hiša nekoč okrašena z cvetjem.

Na tem malem sprehodu okoli hiše sem odkril nekaj, kar bi v preteklosti vzbudilo v meni pravo navdušenje - vsepovsod polno raztrese-nega streliva: naboji za puške, pištole, strojnice, ročne granate in bombe, mine za minometalce in celo polomljene puške.

Zdaj sem ob tem odkritju ostal popolnoma hladen. Najdba me ni zanimala. Preveč strahot sem doživel v teh mesecih.

Bolj me je razburilo neko drugo odkritje. V vrt našega doma je vko-rakala skupina nemških ujetnikov, ki so jih spremljali partizanski stražarji. Videti so bili izmučeni in v oguljenih oblačilih. Odgnali so jih v manjši kompleks zgradb, ki so bile za vilo. Sledil sem jim. Ujetniki so se usta-vili pred lopo, kjer so bile lopate, krampi, žage, sekire in lesena, doma narejena nosila. Lotili so se dela.

Žagali so drva za kurjavo, jih sekali in nosili v kuhinjo in kopalnico. Iz zgradbe so nosili smeti, pepel in ostale odpadke. Drugi so delali na gospodarskem poslopju, kjer so popravljali porušene stene in čistili ruševine.

Delali so brez besed, hitro in spretno. Videlo se je, da znajo delati in da so strokovnjaki za gradbeništvo, Stražarji jih niso nadzorovali, niti jih niso priganjali k delu. Sedeli so v kotu gospodarskega poslopja, ka-mor jim je ena naših gospodinj prinesla kavo in kruh. Ujetniki niso dobili ničesar.

Bilo mi je težko pri srcu, saj so se ob pogledu na te ujetnike, v meni zbudile asociacije na domobranske ujetnike. Vendar pa so bili ti, vsaj za sedaj, toliko na boljšem položaju, ker jih ni nihče trpinčil.

Ko sem vsaj malo potešil radovednost, sem se vrnil v hišo, kjer so se moji prijatelji igrali. Vsi so bili zbrani ob neki igri, razdeljeni v skupini-ce. Ker za mene ni bilo prostora, sem se lotil priljubljenega dela, slikanja.

Vzel sem papir, svinčnik in barvice, se umaknil za mizo v kot sobe, ki je bila istočasno tudi jedilnica in se lotil priljubljene teme - vojaške bitke.

Ni trajalo dolgo, ko je bil papir poslikan z vso vojaško mašinerijo, ki ji je bilo treba na koncu razdeliti vloge: poraženci in zmagovalci.

Po bridkih izkušnjah in lekciji črne vdove ter zaradi besed, ki jih je izrekla upravnica doma, da bo vsakdo, ki se ne bo pokoraval pravilom, izključen iz doma, sem s težkim srcem vsem zmagovalcem narisal rdeče peterokrake zvezde, medtem ko sem goreče tanke, letala in mrtve vojake obeležil s kljukastim križem in domobranskimi orli.

Ostal sem zvest svoji oblubi, da ne bom dal nikomur povoda, da bi me pregnali iz doma, kjer mi je bilo tako dobro.

Zatopljen v svojo umetnino nisem niti opazil, da stoji za mojim hrbtom Gigica, upravnica doma, in opazuje moje ustvarjanje. Prestrašil sem se, ko mi je položila roko na ramo in pohvalila moje delo.

»Ti imaš talent za slikanje. Zelo lepo, zelo lepo. Mi hočeš pojasniti, kaj predstavlja slika«, me je naivno vprašala, čeprav bi lahko vsak osel videl, kaj sem narisal.

»Vojno, teta Gigica, vojno«! sem skoraj zašepetal in čutil, da so me zalotili pri prepovedanem delu. »Toda kaj predstavljajo te oznake na ljudeh in orožju«, je zopet hotela vedeti upravnica.

»To so zmagovalci. Vsi ti so zmagovalci. In tanki in letala in topovi in vojaki in...« sem poskušal preplašeno, jecljajoče opravičiti partizansko zmagoslavno vojsko, ki jo je tako poveljevala črna vdova. Skoraj mi je bilo žal, da nisem vsakemu tanku in letalu narisal dveh peterokrakih zvezd.

Upravnica je gledala vame, potem pa spet risbo, tako da mi je bilo vroče od strahu in negotovosti. Dolgo je gledala moje delo, preden je povedala svojo končno sodbo.

Vzela je rdečo barvico in z njo prek kljukastih križev in orlov na nekaterih gorečih tankih in letalih narisala peterokrako zvezdo. Potem je vzela radirko in na nepoškodovanih vojaških vozilih zbrisala peterokrako zvezdo. Zadovoljno je pogledala popravljeno sliko in rekla:

»Se ti zdi, da je slika sedaj bolj resnična? Tako si verjetno tudi ti mislil, ko si slikal prizor, mar ne«?

Od presenečenja nisem mogel spregovoriti niti besede. Ušesa so bila še bolj rdeča in v sebi sem preklinjal nagon po slikanju ter pričakoval klofuto, saj je ženska poleg mene odkrila moje misli.

V veliki Polani: Halásova soba

V sredo, 21. junija, so se v župnijski cerkvi Srca Jezusovega v Veliki Polani zbrali romarji iz različnih župnij. Škof Smej je blagoslovil Halasovo spominsko sobo. V prostorih veroučnega doma, ki se imenuje po Danijelu Halásu, so jo uredili prizadevni župljani pod vodstvom župnika Franca Kodile. Romarski shod je vodil mariborski pomožni škof dr. Jožef Smej, ki je med mašo nagovoril navzoče romarje. Spomnil je na sv. Alojzija in ga primerjal z božjim služabnikom Danijelom Halásom. Med drugim je povedal: »Danijel Halas je preстал mučeništvo, kar je zanesljiva vstopnica za nebese. Za nas pa je spodbuda in zgled, da ohranjamo zvestobo Kristusu tudi za ceno žrtve.

Ko so otroci videli, da se nekaj dogaja, so se zbrali okoli naju. Za Gigico sem bil odprta knjiga, saj je brala vse moje misli. To ni bila več tista groba in robata komisarka, ki ni vedela, kaj mislimo in čutimo. To je bila inteligentna ženska, ki ji nisem mogel kljubovati s svojimi drobnimi, otroškimi zvijačami. Pred njo sem bil popolnoma razgaljen. Vide-la je, da se mučim, pa je skrajšala moje pričakovanje.

»Dobro, dobro«, je rekla pomirujoče ter me pobožala po glavi. »Nikar se ne boj! Slika je lepa in našli bomo zanjo prostor na steni.« Potem se je obrnila k ostalim.

»Ni se vam treba ničesar bati. Bodite iskreni in odkriti. Že včeraj sem vam povedala, da nisem samo upravnica, temveč tudi mati, ki razume svoje otroke«.

Bolj zase je zamrmrala: »Lepo, lepo!« in še enkrat pogledala sliko, preden je zapustila sobo. Ostali smo sami, zmedeni in presenečeni. Nismo več vedeli, kaj naj počnemo in kako naj se vedemo. Ni bilo še tako dolgo, ko sem zaradi svoje umetnosti prejel klofute kot smrkavec in so me »dimili« kot šunko. Za enako ali podobno, enkrat kazen, drugič pohvalo, pa naj še človek razume te partizanke!

Iz izkušenj smo sklepali, da so partizanke v civilu boljše od onih, ki so bile v hribih. Prve so blage in dobrodušne, druge so brutalne in maščevalne. Ene so poveličevale »nepremagljive« partizanske grupe, druge pa so celo odobravale njihov poraz. Ta razlika pa je tudi povezana z njihovim oblačenjem.

Tako smo v metežu sprememb, ki so delovale kot hladne in tople prhe, trdno prehajali v drugo fazo prevzgoje, ne da bi se tega zavedali. Edino prirojeno nezaupanje nas je oviralo, da bi se povsem zaupali novim vzgojiteljicam.

Zadržali smo pravico do zaščitnega obroča, s katerim smo se ogrdili pred morebitno nevarnostjo hudobnih partizanskih vzgojiteljic. Te nevidne prepreke ni nikoli nihče podrl, pa naj so še tako posegale v nas. Bili smo in ostali do neke mere nasprotniki režima in ureditve, ki nam je vzela najdražje, kar imajo otroci – starše, ponujajoč nam v zameno polne jasli.

Hrana je bila okusna. Čeprav nismo imeli vsak dan mesa, so kuharice, ki so bile mojstrice svojega poklica, znale tudi iz testa in zelenjave pričarati dobrote.

S tem, kar smo dobivali, smo bili popolnoma zadovoljni. Kako ne bi bili, saj so ljudje zunaj trpeli lakoto, čeprav tega nismo vedeli.

Nekega dne so nas peljali na prostovoljno delo. Treba je bilo zložiti tovor z vagonov, ki je bil namenjen nam.

Za to delo so odbrali dvanajst dečkov. V mesto smo šli peš. Po nekaj

mesečih sem se spet znašel na kraju tragičnih dogodkov, na celjski železniški postaji.

V prvem trenutku se nisem zavedel nobene spremembe, niti tega ne, da hodim po istih tračnicah, prek katerih so nas gonili partizani pred meseci, nas topli s puškinimi kopiti, koli in konjskimi biči kot živino. Legati smo morali v cestni prah in kdor ni hitro vstal, so ga praktično pohodili. Čez čas je vse prešlo v pozabo. Ali pa je res prešlo?

Napotili smo se k iztovorni rampi, kjer je stal vagon, podoben tistemu, s katerim so nas peljali iz Pliberka do Celja. Vagon je bil do vrha poln Unrinih paketov. Treba jih je bilo naložiti na tovornjake, ki naj bi jih odpeljali v različne domove in skladišča.

Vsak paket je tehtal približno 10 kg. Niso bili pretežki, vendar prenerodni, da bi jih nosil en sam. Nismo vedeli, kaj je v njih. Niti nas to ni zanimalo. Marljivo smo delali, vse dokler niso prikorakali mimo vagona partizani. Njihov vodja jih je priganjal: »Hitreje, hitreje, marš, marš!

V tem trenutku se je v meni nekaj prelomilo. Zazdelo se mi je, da sem med temi ukazi slišal tisto, kar so pred kratkim vpili nad nami: »Banda domobranska, izdajalci domovine«!

V meni je vzkipelo. Vrnile so se žive slike spominov in v ušesih je bil krik žensk in otrok, videl sem razbita telesa in okrvavljene obraze domobrancev ogoljufanih od Angležev.

V tem trenutku sem držal v roki paket, ki naj bi ga podal naprej drugemu fantu. Obstal sem. »Kaj počneš? Delaš za tiste, ki so te topli, zmerjali in pljuvali v te, ti mučili in ubili starše«. V sveti jezi sem stisnil zobe. »Od mene ne boste imeli koristi, čeprav sem se prostovoljno javil za delo«!

Namesto da bi paket podal dalje, sem ga dvignil nad glavo in ga treščil z vso močjo na tračnice pod seboj, tako so nekoč domobranci uničevali ročne ure, da jih partizani niso dobili.

(Nadaljevanje prihodnjič)

Primerjajmo slovensko tragedijo z judovskim holokavstom: Nedvomno so Judje v svoji zgodovini zakrivili marsikatero napako proti Nemcem. Vendar vsi grehi Izraela ne dajejo opravičila za holokavst.

Nemci so to razumeli, priznali, se opravičili in plačali.

Boris Kidrič je leta 1943 (dve leti OF) zapisal:

»Ko je fašistična Nemčija napadla Sovjetsko zvezo, je napočila druga perioda slovenskega osvobodilnega gibanja - obožena akcija partizanstva.

Usoda in bodočnost slovenskega naroda sta najtesneje povezani z usodo in bodočnostjo Sovjetske zveze«.

Tujec nas je smatral eno - narod, ki ga je bilo treba podvreči in uničiti!

Tako ENO BI MORALI OSTATI MI, pa je nas komunizem razklal na dvoje, podžgal sovraštvo, nasilje in morijo! Ni bilo dovolj, da je nas okupator uničeval, v nasilju in moriji so ga prekašali partizani!

Namen umetnosti je, da jo občutimo, ne pa da jo razumemo. Govoriti o umetnosti z razumom, je nesmiselnost.

R. de Gourmont

Korošec

ZVEZDA VEČERNICA

Moj glas briše mrmranje valov,
kakor veter galebov polet.
Rad bi slišal iz dalje odmev,
ki ovil bi mrtvo hrepenenje,
kakor trta vlažni omet.

Megla riše plesoče figure,
veter igra se v laseh borovcev
in luna se ogleduje
v zasanjani gladini morja -
srebrni galeb se je utrgal z neba.

Tvoj obraz mi zakriva horizont.
Mrzli ladji, ki pluje v neznano,
izročam vroče pozdrave:
»Vrni se draga,
vrni, iz neznane daljave«!

Čeprav sem pozabljen
kakor staro, zarjavelo sidro,
ljubim, kar sem izgubil.
Izgubljeno bo najdeno
na horizontu, srčneje bom ljubil.

Zvezda večernica
me gleda s Tvojimi očmi
in tri Marije in Orion,
ki sta speljala me iz smrti,
ne najdeta več Tvoje poti ...

(po Nerudi)

Samo en način je, kako spremeniti svet, tako da se sprememo sami.

(Regina Mani)

Osamljenost je problem človekove duše. Čeprav se navidez zdi, da so vzrok osamljenosti problematični odnosi z drugimi ljudmi, to ne drži!

Strah me je osamljenosti, ker na stare dni ne bom imel nikogar, ki bi mi prinesel skodelico čaja.

Strah me je staranja, izgube zakonskega partnerja, doma, otrok in vsega, kar mi je bilo nekoč tako drago – družina.

Strah me je življenja brez pozornosti, brez topline, podpore, družabnosti in prijateljev.

Strah me je živeti sam, ne da bi bil poleg mene še kdo –, kdor koli, samo da je nekdo.

Odvzemite Mozartu glasbo, Leonardu slikarstvo, Galileju proučevanje zvezd in zagotovo bi bili osamljeni.

Skrajšajte jim noči budnosti in trenutke ustvarjalne vne-me, in jih prisilite, da pasivno živijo v razkošju, pa bi telesno in duševno zboleli.

(Jelena Sikirič)

Cilj življenja je sreča!

(Dalajlama)

Ivan Glušič

Dan upora

Kdor pozna našo polpreteklo zgodovino, ve, da 27. april leta 1941 ni bil ne dan upora ne dan ustanovitve OF.

Da to ni zmota, dokazujejo zapisi samih komunistov. Danes pa dokazujejo ravno nasprotno, ker jih je sram zgodovine, zato jim ni mar, če narod spozna njihovo večno laž in sprenevedanje.

Tega dne ni bila ustanovljena nobena fronta in tudi oboroženega upora proti okupatorju še ni bilo – razen tistega, ko se je kraljeva vojska uprla nacističnemu agresorju.

Kot dan vstaje proti okupatorju štejejo dan, ko je slovenski komunist streljal na rojaka, ne na okupatorja!

Ker so bili slovenski komunisti zaradi sklenjenega prijateljstva med Hitlerjem in Stalinom, še Hitlerjevi zavezniki, so nasprotovali vsakemu uporu, tudi uporu kraljeve vojske.

Ustanovitev protiimperialistične fronte proti Angležem in Francozom sovpada s Hitlerjevim obiskom Maribora, 26. Aprila, kaže, da so partijski voditelji z ustanovitvijo te fronte hoteli Hitlerju dokazati svojo lojalnost. Ta je trajala vse do 22. junija 1941, ko je Hitler napadel svojega dotedanjega prijatelja Stalina. Šele takrat je ta pozval vse partije k ustanovitvi gverile proti Hitlerju.

V tem pozivu Stalina in Kominterne je vodstvo slovenskih komunistov videlo priložnost in možnost, za uresničitev komunistične revolucije, ki so jo zato izvedli pod krinko boja proti okupatorju. To potrjuje dejstvo, da so bili prvi smrtonosni streli komunistov sproženi na Slovence, ne na okupatorjevo vojsko.

Morda pa le lahko damo »Dnevu upora« smisel in vsebino – ne vezano na 27. april, ampak širše časovno in prostorsko.

K vztrajnemu pasivnemu odporu slovenskega prebivalstva, še zlasti slovenskih kristjanov, lahko štejemo pasivni upor načrtovani partijski nameri, da bi naredili slovensko družbo ateistično, in to preko šolstva in drugih partijskih ustanov. To bi pomenilo uničenje krščanstva v Sloveniji, katerega je izpovedovalo 80 odstotkov Slovencev.

Pasivni upor je bilo zaznati tudi zoper nasilno partijsko razlaščenje: kmetov, obrtnikov, trgovcev ter njihove zasebne lastnine (razvpita agrarna reforma po ruskem vzorcu).

Za ilustracijo navajam še dva utrinka pasivnega upora: Ko je revolucionarna oblast odpravila in izbrisala vse krščanske praznike – tudi Božič – in bi morali vsi otroci v šolo, delavci in uradniki pa na delovna mesta, smo bili tudi šolarji od »tovarišic« opozorjeni, da naj pridemo naslednji dan v šolo. Pa nismo vsi prišli. V najbolj nežnih otroških dušah se je – ne oziraje se na posledice – vzbudil pasiven upor komunistični diktaturi.

Drugi, še radikalnejši primer pasivnega upora se je zgodil nad mladeniči ki so bili poklicani k služenjem vojaškega roka. Spominjam se, da je bila predvojaška vzgoja sklicana za teden, ko je bil vmes krščanski praznik. Kar precej nas je bilo, ki smo se partiji pasivno uprli in nas na praznični dan k predvojaški vzgoji ni bilo.

Dan upora ima smisel in pomen v tem, da smo se Slovenci – kot narod in kot kristjani – vztrajno upirali polstoletni komunistični diktaturi, ki je pod pretvezo in krinko lažne svobode hotela človeka razčlovečiti, ga oropati notranje svobode, prostosti, od Stvarnika podarjenega mu dostojanstva.

Povsem normalno je, da se duhovno in duševno zdrav človek in zdrava družba upirata laži, krivici, prevari ter vsemu, kar žali človekovo dostojanstvo in je v nasprotju s človeško naravo in zdravim razumom.

Prav posebno pa smo upravičeno lahko ponosni na upor naše teritorialne obrambe (ki se je razvila v slovensko vojsko), ko je našo samostojno Slovenijo napadla komunistična jugoslovanska armada, in smo tako ubranili našo Slovenijo.

Condor

Slovenski domobranci

Komunisti z vsemi mogočimi lažnimi intrigami, z vsemi občasno menjajočimi se »zavezniki«, pripisujejo slovenskim domobrancem, ko-laboracijo.

Komunistična partija je bila javna zaveznica nacistov, dokler ni Hitler 22. junija napadel Sovjetske zveze, pozneje pa je bila prikrita kolaborantka.

Domobranci so bili prisiljeni prijeli za puško, ko je bila mera nasilja polna. Kaj pa naj bi storili? Mar naj bi čakali, da bi jih komunisti pobili enega za drugim?

Niti en sam domobranec ni bil na nemški fronti.

Branili so očetnjavo, ki so jo komunisti hoteli spremeniti v sovjetsko provinco.

Partizani se niso nikoli bojevali proti okupatorja. Pobjajali so Slovence, kradli hrano in živino. Kot Italijani, so zažigali slovenske domove in ugrabljali odločne fante in može ter jih zverinsko pobjajali v gozdovih. Prav tako so pobjajali dekleta s katerimi pa so poprej uprizarjali orgije in jih posiljevali, nazadnje pa žive zmetali v brezna. (primer štirih deklet iz Rakitne in sv. Vida, ki so jih onečaščene in še žive vrgli v krimsko jamo).

Ali more en sam partizan zanikati, da to ni bila resnica?

Partizanov ni brigal okupator, saj so vedeli, da ga bodo strli Anglo-amerikanci. Tudi okupatorju partizan ni bil nevaren. Za vse okupatorjeve ofenzive, so dobili partizani točen program kdaj in kje bodo potekale, da so se pravočasno umaknili. »Ofenzive« so bile namenjene slovenskemu narodu, da je imel ta »vzrok« nasilja, požig vasi in deportacija Slovencev v koncentracijska taborišča. Naloga »ofenziv« je bilo nasilje okupatorja nad prebivalstvom.

Partizani so namesto boja proti okupatorju imeli druge naloge. Organizirali so z lažnimi vabami nevedne vaščane, važnejšim so zaupali odgovorna mesta – terenci, istočasno pa so očrnili zavedne in verne vaščane, da so »farški in ljudski sovražniki«, katere so ti terenci potem vohunili, kaj govorijo in s kom se družijo ter sestavljali za partizane v gozdu črne liste za likvidacijo.

Teharje, Kočevski rog, Brezarjevo brezno, Barbarin rov, Stari Hrastrnik, Marija reka, Krimska jama, Lajše, Šolski logor, Zasavje in stotine neznanih morišč, so bili njihov »boj proti okupatorju«.

DOLOMITSKA IZJAVA

Kakšno je bilo ozadje dolomitske izjave?

Krščanski socialisti so zahtevali, da se po enotah imenuje komisarje tudi iz njihovih vrst. Partijski vrh je to ostro zavrnil. Kocbek, Rus in drugi so bili pritisnjeni ob zid. Če bi vztrajali in še naprej nasprotovali diktatu partije, bi tvegali svoja življenja. Po drugi strani pa so bili zaradi sodelovanja v OF preveč kompromitirani in jim je bila pot nazaj zaprta. Tveganje je bilo preveliko. Ko sem od Centralnega komiteja dobil navodila, da moram strogo spremljati delovanje krščanskih socialistov, sem se na terenu na Kočevskem večkrat srečal z Janezom Stanovnikom, ki je bil njihov pripadnik.

Moral sem poročati o njihovem pridobivanju mladine na podlagi krščanskega nazora.

Ljudem so dopovedovali, da njihova vernost in obiskovanje verskih obredov ni v nasprotju s partizanskim mišljenjem. Pri tem je najbolj obskurno to, da je partija te ljudi – krščanske socialiste – uprabljala v obvezne obveščevalce, toda kot potencialne sovražnike partije.

Kaj je bilo z njimi?

Leta 1945, pred koncem vojne, je bilo že okoli 17.000 registriranih »sovražnikov«. Registracijo je vodil Branko Ivanuša, ki je bil načelnik »oddelka za evidenco sovražnikov« pri Ozni.

Ko se je v Slaviji po vojni govorilo o 40.000 likvidiranih Slovencih je jasno, da jih je bilo veliko že na tem seznamu.

Partija ni imele niti zaupanja v lastne ljudi. Aretacije so potekale tudi po brigadah med partizani, ki so bili osumljeni kot nezanesljivi. Posebno pogoste so bile likvidacije prisilnih mobilizirancev, ker ti ljudje niso prihajali v partizane iz prepričanja.

Če so bili kritični ali so izpraševali, kar ne bi smeli, jih niso zapirali, temveč preprosto likvidirali kar na terenu.

V Črnomlju so sicer bili zapori, zapornikov pa je bilo kljub aretacijam vse manj.

Spomenik Plečniku v Pragi

PRAGA – Na okopih praškega gradu so slovesno odkrili spomenik **Jožetu Plečniku**. Mesto za postavitev spomenika ni bilo izbrano naključno, saj je naš mojster sodeloval pri prenovi gradu in njegove okolice, s tem pa je vtisnil zgradbi svoj neizbrisen pečat. Spomenik so postavili na pobudo **Draga Mirošiča** (na sliki deugi z desne), velepo-

slanika Republike Slovenije na Češkem, odprtja pa sta se udeležila kulturni minister Slovenije (na sliki levo) in kulturni minister Češke (na sliki desno). Portretna upodobitev Jožeta Plečnika je sicer delo pokojne kiparke **Vladimire Bratuž - Furlan**. V Ljubljani lahko njenega Plečnika občudujemo na dvorišču Križank. **(dk)** Foto: Daniel Vrabec

Ker ni bilo sodišč, so bili pobiti po povelju. Do konca vojne je bilo tako pobitih več tisoč oseb.

Tito je imel med Slovenci največ zaupanja prav v Mačka. Ko se je ta vrnil iz Drvarja v Belo krajino, je sklical celotno vodstvo Ozne za Slovenijo. Poleg mene so bili prisotni načelniki oddelkov: Brilej, Zore, Bojan Polak – Stjenka, Stadler, Ivanuša, Niko Šilih in drugi.

Povedal nam je, kakšna je bila vsebina pogovorov v Drvarju in nam dal navodila:

Rusi menijo, da se bliža konec vojne. Tito in Rankovič se strinjata z njimi.

Zato množično likvidirajte kar se le da. Teh likvidacij nikoli ne bodo obravnavala sodišča, obenem pa se bomo znebili državnih sovražnikov.

Ljudje na »osvobojenem ozemlju« se niso počutili osvobojene. Zanimivo je, da je Maček na nekem sestanku kritiziral oznovce, češ da so Rusi v treh mesecih izvedli več likvidacij, kot oni. *»Takšne podatke nam prinašajo, za kakršne še sami ne vemo«*, je rekel.

Kakšne podatke je imel v mislih?

Predvsem tiste o krščansko usmerjenih ljudeh med partizani, ki svojega prepričanja niso skrivali. Če so jih videli, da sodelujejo pri mašah, so v njihove dosjeje zapisali podatke o njihovi sovražni dejavnosti. Uslužbencem, ki smo delali pri Mačku, so bili stiki z njimi strogo prepovedani. Ni res tisto, kar je Maček dal zapisati v svojih spominih, češ, da je isto veljalo za stike z Rusi. Ti so se lahko prosto gibali in zahajali na naše prireditve, sam Maček pa je k njim hodil po navodila.

Pred nekim sprejemom ruskih vojakov me je poklical in ukazal, da moram zbrati ženske in dekleta iz okolice, ki pa se do Rusov nikakor ne smejo obnašati zadržano.

Rusi žganja seveda niso pili tako kot mi, temveč kar iz steklenic. Že čez nekaj časa so se začeli razlegali kriki, ko so Rusi ženske s silo nadlegovali in posiljevali, one pa so skušale pobegniti.

Naslednji dan me je Maček ves besen poklical k sebi, ker se ženske niso obnašale v skladu z njegovim ukazom.

IGNAC MEGLIČ – 80 letnik

Slovenija, raj pod Triglavom – bodi pozdravljena!

V tej lepi Sloveniji se je rodil naš slavljeneč – NACE MEGLIČ. To je bilo 17. oktobra leta 1926, v Dolnji Nemški vasi, v občini Trebnje. Oče Ignacij in mati Angela sta se ob pogledu na sina razveselila, da bo nasaljeval »podšakalski« rod še v drugo generacijo. Fant je odraščal, bil vzgojen kot se spodobi za poštenega slovenskega mladeniča, toda bližala se je druga svetovna vojna.

Naš pregovor pravi: »Človek obrača, Bog pa obrne«. Tako se je zgodilo tudi v družini Megličevih. Komunisti so zažgali revolucijo, ki je z lažnimi vabami zameglila svoj zločinski namen.

Čeprav je bil naš naš Ignac še zelo mlad, se je moral odločiti med vabo prihuljenih agentov OF in opozorilom in vzgojo skrbnih staršev. Ignac se je odločno pridružil vrstam slovenskih domobrancev. Vedel je, da so domobranci edini, ki se borijo za pravo svobodo. Stopil v slavni udarni Rupnikov bataljon na Notranjskem.

Dolga bi bila povest, če bi opisal vse pohode, patrolje, zasede, straže in bojne udare tega bataljona. Omenimo naj le to, da kjer se je Rupnikov bataljon pojavil, so se partizani kot okameneli vdajali, drugi pa so se panično razbežali. Bataljon s svojimi vojaki – prostovoljci je delal čudeže.

Ignac je imel srečo, da je bil ob koncu poslan na Primorsko, ko se je medtem bataljon umikal proti Ljubelju. Tako ni bil vrnjen iz Vetrinja.

V taborišču v Italiji je prevevala vroča želja, da bi skoraj udarili v domovino, a namesto domov jih je pot vodila v daljno Kanado.

Naš Ignac je bil vedno delaven, povsod, kjer je bilo potrebno storiti kaj za dobro slovenske stvari, je bil zraven: v organizacijah, pri petju, v slovenskih domovih, kjer se ohranja slovenska zavest in je živ spomin na fante domobrance!

Dragi naš slavljenec, NACE! Bog naj Te ohrani še mnogo let med nami, zdravega in čilega!

Tvoji soborci in prijatelji Ti kličemo,

»Še na mnoga leta, NACE«!

Ivan Zakrajšek

Toronto

Čestitkam se pridružuje tudi zveza in list Tabor!

Ob zaključku revije je prispel v naše Uredništvo obsežen, grozljiv članek partizana V. M. o ZASAVSKO HRASTNIŠKI moriji.

Ker je ta številka Tabora že zaključena, ga bomo v celoti priobčili v naslednji številki našega lista.

Spoštovani bralci, posebno tisti, ki ste iz zgoraj navedenega okraja, podatke v njem preverite in skušajte ugotoviti resnico vsebine.

ODŠLI SO

JOŽE ZUPANČIČ

Odšel je dne 9. maja, in se za vedo poslovil od nas Jože Zupančič. Rojen je bil 14. marca, 1915 v fari Struge vas Tisovec na Dolenskem.

Čudovita in zanimiva je bila Tvoja življenska pot dragi Jože, da si dočakal tako visoko starost, skoraj 92 let. Služil si še jugoslovansko vojsko, po razpadu te, pa si se srečno vrnil domov.

V naše kraje so se kmalu po razpadu jugoslovanske vojske začeli pojavljati agenti z vabo OF.

Spoznal si njih lažni namen in se pozneje pridružil vaški straži, kjer si ostal vse do razpada Italije leta 1943, ko je posadka odšla v grad Turjak. Ko so italijanski topničarji z našimi komunisti začeli rušiti grad, ste se srečno prebili ven. Odšel si domov in se skrival v gozdu do zime, ko si

Spremenjeni naslov konzorcija:

Dopise, članke, poročila in nakazila pošiljajte na naslov konzorcija:

Mag. Ivan Korošec

Bratov Učakar 90

1000 Ljubljana, Slovenija

E-mail: ivankorosec@hotmail.com

prišel v skrivališče v bližini doma, toda doma je bila večja nevarnost, da te izsledijo komunisti. Slutili so, da si v bližini in grozili Tvoji družini.

Nekdo je javil partizanom za Tvoje skrivališče. Izsledili so te in dobili sicer bi zažgali dom. Bil si premražen in lačen, da si komaj stal.

Po vsem zmerjanju in sramotenju so te vendar pustili rekoč: »Pustimo hudiča belega, saj bo itak kmalu poginil, škoda patrona za njega«. Odšli so. Ti Jože z bratom pa sta poiskala drugo skrivališče, vse do nemške ofenzive.

Ko so se ustanovili domobranci v Velikih Laščah sta se jim pridružila. Ob prvem napadu so partizani zažgali dom in nekaj poslopja, nakar so se domobranci prebili ven. Vsej posadki se je posrečil izpad celo z ranjenci, kjer je bil ranjen moj brat Karl. Menda si bil edini Ti Jože, ki nisi imel priložnosti, da bi udaril ven iz gorečega poslopja. Skril si se v kleti bližnjega kmeta, kjer je bil kup krompirja in repe. Kaj Te je navdalo, da si se zakopal v repo?

Partizani so prišli v klet in pobrali ves krompir, repa pa je ostala. Ko so ropali krompir, je partizan rekel drugemu: »glej tamle je repa.« Ta pa se je zadržal: »Kar bele kurbe naj žrejo repo!« in Ti si čudežno ostal ...

Ko so se vrnili domobranci so Te rešili skrivališča. Razdelili so se za Ribnico in Kočevje. Ti Jože si odšel v Kočevje in ostal vse do maja 1945. Namesto da bi šel z ostalimi na Koroško, si se vrnil domov, k ženi in trem otrokom, ki so te težko čakali. S teboj je odšlo tudi šest domobrancev – domačinov skrivačev.

Takrat, ko so partizani odvažali domobrance na morišča ste bili vi nekako varni v skrivališčih. Tedaj se je podal domov iz Vetrinja soborec Janez Meglen. Vodil je vas v Italijo in ste si tako rešili življenje. Dragi Jože, ostal si, ne da bi zapisal vso Tvojo Kalvarijo, zato naj povem jaz Tvoj svak.

Ko si se podal na daljno pot v Ameriko k svoji sestri Johani v Duluth Minesota, si kmalu dobil delo. Ko si dopolnil pet let v Ameriki, si dobil državljanstvo in takoj poklical k sebi svojo ženo in otroke. Srečno se ti je rodila še ena hčerka Nadi, s katero si preživel srečno do zadnjega diha. Že ko si umiral, si zašepetal: »this is it« in mirno zaspal in odšel po plačilo k Bogu. Nikdar nisi tožil, ni ti bilo mar prestanih žrtev. Hudo pa te je prizadelo ob izgubi svojega sina v Clevelandu, leta 1982. Okto-

bra leta 2004, pa je umrla žena Kristina. Ostal si pri svoji hčerki, ki je zate lepo skrbela.

Dragi naš Jože, naj Ti bo lahka Ameriška zemlja. Sedaj si pri svojih fantih, katerih zemski ostanki so v Kočevskem rogu, Teharjah, Hrastniškem hribu, Toškem breznu in po vseh moriščih Slovenije. Naj Ti sveti večna luč!

Hčerkama Tini in Nadi ter sinu Tonetu izrekava globoko sožalje Frank in Rezi Ferkulj.

Iskreno sožalje tudi od vseh borcev Tabora!

Pred čiščenjem ruševin podrte cerkve Sv. Križa v Mozlju. Med drevjem se vidi odsev križa ...

Tri za lahko noč

Starejša zakonca:

»Dragi, nekdam si me bolj ljubil.«

»Kako to misliš?»

»Ure in ure si me držal za roke.«

»Si pozabila draga, da sva imela takrat še klavir pri hiši.«

Gorenjce veselo oznani:

»No otroci, pa sem vam prinesel darilo. Pogledajte ga, balon.«

»Ja, ampak oči, ali samo enega?«

»Glejte, da si ga boste pošteno razdelili.«

Dva svetovna popotnika se pogovarjata:

»V katerih državah si že bil?«

»V Peruju, Mongoliji, Avstraliji, na Havajih ...«

»Kam greš pa zdaj?«

»Spat, ker je že pozno.«

»Natakar, tale kruh je od včeraj!

Prinesite mi današnjega.«

»Ni problema, pridite jutri.«

DAROVALI SO

Tiskovni sklad

Frank Mejač	\$ 50.-
Ing. Miha mejač	\$ 20.-
Mary Coffelt	\$ 20.-
Ivan Bambič	\$ 5.-
Emerik Širok	\$ 5.-
Milan Zajec	\$ 30.-
Lojze in Mici Mohar v spomin na pokojno Marijo Vavpetič	\$ 10.-
Mary Virant v spomin na pok. moža Franka Virant	\$ 10.-
Lojze in Mici Mohar V spomin na pok. dr. Mateja Resman .	\$ 10.-
Stenley Stepec	\$ 40.-
Ivan Hauptman	\$ 30.-
Ciril Guštin	SIT 5.000.-
Anton Jurečič	\$ 50.-
Albert Jurečič dr. med.	\$ 50.-
Ivan Zakrajšek	\$ 100.-
Vinko Vrhovnik v spomin na domobrance	\$ 20.-
France Hren	\$ 50.-

Lojze Burjes	\$ 50.-
Julija Gorenšek v spomin na pok. moža Francija	\$ 30.-

Dar društvu

Stenley Stepec	\$ 40.-
Vinko Vrhovnik	\$ 10.-
Družina Vera Žnidaršič, v spomin na pok. ata Jožeta.	\$ 100.-
Ivanka Volčjak	\$ 10.-
Frank Lukež	\$ 50.-

Za Rožmanov dom

Frank Lukež	\$ 200.-
Frank Ferkulj	\$ 100.-
France Hren	\$ 100.-
Janez Zupan	\$ 50.-
Branko Lukež	\$ 30.-
Društvo Kanada	\$ 604.-

Največja sreča je osrečiti druge.

Prisrčna hvala vsem darovalcem. Bog vam povrni v sreči, uspehu in zdravju!

TABOR je glasilo Združenih slovenskih protikomunistov.

TABOR je last zveze DSPB - TABOR

Mnenje Tabora predstavljajo članki, ki so podpisani od Glavnega odbora.

Tabor izdaja konzorcij.

Urejuje in odgovarja uredniški odbor glasila.

• • •

TABOR is the voice
of the Confederation of the United Slovene Anticommunists.

• • •

TABOR es el órgano
de la Confederación de los Anticomunistas Eslovenos Unidos.

• • •

NAROČNINA (letna):

Za Slovenijo 5.000 SIT.

Za vse druge države 20 USA dolarjev.

• • •

*Dopise, članke, poročila in nakazila
pošiljajte na naslov konzorcija:*

Ivan Korošec,

Bratov Učakar 90

1000 Ljubljana

Slovenija.

E-mail: ivankorosec@hotmail.com

• • •

Glasilo Tabor ureja uredniški odbor

Tehnični urednik: Andrej Gale

Tiskovna poročila: dr. Peter Urbanc

Konzorcij: mag. Ivan Korošec

Tiskarna: Rudi Mišmaš, Šmarje Sap

Nadžkof dr. Franc Perko v Kočevskem Rogu - klicar slovenske resnice!